

מבעד למסורה

(שטרונים בהסתכלות)

שמעון-נא רבותי, מעשה נאה אבל אמת: בשבוע העבר, ואני אץ רץ ברחוב יפו כדי להשיג את האוטומוביל התולד

בית-הכרם, והנה נתקל בי ברדך אחד מתלמידי ובקש ממני להלוות לו פונט אחד בתור מילות-הסד לימים אחדים.

הן לא מרדתי אתה, אמרתי לו בתמייה, וכמדומני שהיום משלמים אצלכם משכרת?

היא והנותנת... ענה לי הפקיד - ודוקא מפני שמשלמים היום משכרת אצלנו, זקוק אני למלוח.

וכשראה על פני השתוממות גדולה, נטלני בורועי משכני הצדה ושפר לפני את מרי שיחו:

הן ידעת, ר' עומות — כך הוא פותח — כי מקבל אני בסך-הכל שנים-עשר פוני-מים להדש, ז"א שאיני מקבל מהם כלום, אלא שמשאר לי בסוף כל חדש השבונות, רשימות ומכתב-בכורות.

ותוך כדי דבור תחב את ידו לתוך כיסו והוציא משם רשימה גדולה וארוכה כארץ הגלות והראה לי סדרה שלמה של נכזיים.

צא וחשוב, הוא אומר:

ראשית חכמה: קוד-זה-יום-ה, בעל כרחך אתה אומר: משכרת שלשה ימים, חוץ מהוב ישן שהם חובעים ממני עוד מקרן הגאולה, ואני אמרתי להם בפרוש — לא התביישתי: ראשית כל, אין מגיע ממני כלום לקרן-הגאולה וטעות היא בידם. כנהוג, בדיו וחשבונו שלהם; ותשנית, ישלמו קרם כל פקידי הבנק מתלפיות את נדרם הם ואת"כ נשלם אנחנו.

והשנית — מוסף הפקיד שלי בנספו את אצבעו השנית שבידו הימנית — קוד-ה-קומימת, כלומר: מס עצמי של פונט אחד, מפני שאחרת לא הסכימו שני שליחי-מצוה, ספורטה ואוהב-עמי, שלא זזו ממוטי רדי ולסוף נתנו לי קבלה לא על שמי הזר להם קצת אלא על שם אחד מן ההגדה...

והוץ מזה הריני כהותו קצת עם גבאי קרן לכנין ירושלם יגר בשכנות עם המיטרד שלהם בזכרון-משה.

— נו, וקרן-עומות שכתה כבר? — אמרתי לו ברצינות גמורה.

— כן, הוא אומר, גם קרן-הצבי (לא זה שנאמר בגלל אשתו!) וקרני-פרה וביחוד קרני-דאומנא (פיאוקסם בלע"ז), לקיים מה שנאמר: "ונאחזו בסבך בקדניו"...

וכשראה תלמידי כי נחפו הנני אל האוטומוביל שלי המצפצף עלי מרחוק, משך בשרוולי ואמר:

— חכה-נא ר' עומות, אם תדמה כי בוח הגעתי לסוף הרשימה תשנה. באמת אד עתה יתחיל עיקר הרשימה. כלום שבחת את

האגודות וההסתדרויות שלנו בירושלם? הן חבר אני ב"ה לאגודת הפקידים, כלומר העובדים שלנו ואני משלם מס הדשי ז"א שלא אני משלם חלילה, אלא שהגזבר שלנו מקדים ומגכה בעצמו. ומכיוון שאני פקיד, הריני שייך להסתדרות-הפקידים וממילא מוכן שהוכת היא לשלם, כלומר לנכות ממשכרתי מס גם להם, כי ישנם ב"ה, "שלומיאלים" כאלה, שגם הם צריכים "לעשות היים". ול-אחר שנכנסנו כלנו "אן בלוס", כידוע לך, להסתדרות הכללית של העובדים, הרי אין בודקין חלילה לציציותיך ובלבד שתשלם להם בסדר את המס החדשי שלך, לקיים מה שנאמר בפרשת-השבוע: יששכר חמור-גרב ויהי למס עובד... ובשכר זה אתה זוכה לקנות מניות של סולל-בונה בנק-הפועלים, קפא"י ותמשכיר חוץ ממניות האופירה, כל-מר: נכסי מלוג ונכסי צאן-ברזל...

וביחוד נכסי דלא-ניידי, כלומר: אבני-ים, דהיינו:

אבן לכנין בית-הפועלים — אבן גזית בסך 25 ג"מ אבן-שואבת בשילינג וסתם אבנים בחצי-הגם והכל מצוייר על קלפים, ממש כמו ב"מושב זקנים" ושאר ה"שנוורים" הירושלמיים...

אבן של חולי הרוח (לא בראש חלילה), ארבע אבנים בפונט אחד "יא באלאש!" סלע של הלואה והסכון עם כוס בירה, ואבן-הזוחלת, אבן העזר ואבן למרקולים, ואת כל האבנים האלו עשה חקב"ה כמע אצל יעקב אבינו בשעתו, לאבן

אחת גדולה וקשה בראשו של הפקיד הירושלמי...

ובסוף ה' יום-יום: יום-ההסתדרות, ז"א: נכויו ממשכרתי העלוכה בער יום אחר של עבודה לוועדת-התרבות ולשם המטרה הקדושה שהציב לנו ר' בריל קצנלסון שליט"א כגון: עתון יומי וירחון לפועלים, בית-עם ואוניברסיטה עממית שלתם, כלומר: שבת לעצמם וביחוד לטובת החנוך של הנער-האזבר (עובד קרן, עיון רשימתו של אלמאליה במכתבו מהיום!), והנשה האחרון שלהם — יוכיה! זכיתי לש-מוע שם את כל הני מילי מעליותא נגד המושבות והבורגנים ימ"ש וביחוד נגד "רישון" (לא ראשון-לציון חלילה!) וגם שירת האינטרנציונלה (בלי "תקוה") וראיתי שם את בני הרוד הכא שלנו שהם יושבים ושומעים את הדרשות ומנמנמים ועל הקירות הופיעו — לא הרצל ולא נורדוי חלילה, אלא התמונות הקדושות של מרכס, לסל ואנגלס, בקצור: הרגשתי את עצמי שם כמו במוס-קסה ממש.

גם יום מחוסרי-עבודה ויום מחוסרי-דעה, היום הם תאמצנו וזה יום תחמכנו בצדקותיך...

הוא אשר אמרתי: לפנים היו אחב"י אוכלים "ימים" והיום "הימים" אוכלים אותנו בכל פה...

— ופעם — הוסיף תלמידי בהחזיקו בכח ברשו של מעיל-החורף שלי — כתבתי איזה מכתב קטן למערכת, "דאר-היום" ע"א איזו "שערוריה" (בעתון-התל-אכיבי לא רצו להדרי

פיסו מפני כי הענין נגע, כנראה, באיזה מנהל מאודיסה!), ותנה בבקר לא עבות אחד תוביל לי השמש הזמנה רשמית להשי-תתך באספה הכללית של הסופרים באולם למל, מסתמא לא שהיתי הרבה והלכתי לא-ספה וישבתי לי — כך הוא אומר — "אויבך אן", כלומר ב"מורה" אצל כל הגדולים מבעלי התריסין, כותבי מאמרים ומנעימי מלל וכמעט שהגיע הדבר לידי כה, שהציעו את הקנדיי דטורה שלי לוועד של אגודת הסופרים, כאתי הביתה וספרתי ל"פלוגית שלי" כי נתעליתי לגדולה ונעשיתי לסופר בישראל, ולך דע, שסופו לתקלה וכי ישלחו לי אח"כ הזמנה לשלם במחילה "דמי חברות" — פונט אחד שלם, וזה לא יאחר מעשרה ימים!

לא עברו ימים מועטים וקבלתי הזמנה שניה, לא מהסתדרות הסופרים אלא מהת-אחדות-הסופרים, והבנתי מיד במה זה מריח-מסתמא: עוד פונט אחד! ואנכ בקשתי מאחד מהם לפאר לי מה בין אלה לאלה?

והסביד לי שהסופרים מדור ישן, כלומר חברי הסתדרות-הסופרים, כותבים בלשון בני-אדם והרברים כפשוטם וכמשמעם, ואלה חברי ה"התאחדות", מדור חדש, מבני קדמא ואולא הם אכספרסיוניסטים, שלא כל אדם זוכה להבינם, בטוי בלע"ז...

— ומה לי ולהם? — שאלתי אותו, ואני לא כתבתי כלל!

— אדרבה, היא הנותנת — הסביד לי הלן — שאתה הנך אכספרסיוניסט "פארד אנכלאנס", מפני שאינך כותב כלום ואיז מה להבינ...

ונפלא הדבר, איך שהשמשוים-הגוברים של החברות והמוסדות בעירנו מריחים את יום השלום של המשכרת כהרף החתול, להבדיל, את ריה העכבר...

ובהגיע ראש-החדש, יום המוכן לפרעו-נות ולפורעניות, מיד הם מגיחים מהוריהם ואורכים ע"י המשרדים איש על פי דרכו, כדי לצוד את הפקיד בצפרניהם ולבלע את משכרתו על קרבה ועל כרעיה...

הנה הקטן בעל הוקן השחור והעגול, נכנס אלי הרש עם הילקוט המעובר תחת בית-השחי שלו ומבלי דבר דבר הוא מוציא מהאי-כיסא קבלות בית-העם ומאידר-כיסא שוברות "שעורי-ערב", ואם שני אלה לא יתנו לו הריחו מציע לך סהורה אחרת:

לפרסם מודעה בעתונים ע"א ברית-מילה שלך או לע"ע על החתונה... פטור בלא כלום אי-אפשר!

עוד זה מדבר והנה בא חברו הג'נטלמן ממאה-שערים, אברך דקהבשר וגבה-הקומה, קוטשמה שחורה לראשו וילקוט מעוד תחת זרועו, שתי פאות וזקן קצר בלונדינים מקש-טים את פניו האתודים והוא עצמו ממלמל בשפתיו: "מס-עצמיר-קרן-קימת"...

ובעל כרחך אתה נתון לו שיללינג, ולא עוד אלא שנושרות רשימת מכיסו ותובעות 15 ג"מ לזכר המגוה שיינקו ביום אוכרתו ועוד 15 ג"מ ללכוד שירמון בחג-יובלה, יבדל לחיים, ובכל אלה אני אשם-צועק תלמידי המסכן, — אני הפקיד המקבל תריסר פונטלאד עלוכים לחדש!

ומי ימנה — הוא אומר — את מספר

החברות והאגודות אשר פקיד כמנוי לוקח חלק בהן. וכי יש לתאר יהודי בלא חברה? הן יהודי "נוכל" חבר, שעדינא בנפשו: "בני-ברית" ושאנים בני-ברית, אחוה ותתו"בת והכרת הפל"פ והוץ מזה כל הקלובים, ככלוב מלא עוף: קלוב שהמט, קלוב-ירושלם ע"ה, מועדון "מנורה", קלוב-הצעירות (כבר יש להן שלט עברי ויפה!) ואחרון אחרון חביב — קלוב ה. ע. צ. ע. (אנכ, איך יקראו את זה כל החברים והחב"רות הספרדים במבטא המזרחי והגורני?...) כפי הצעת מר אלמאליה במכתבו השלישי מהיום, "על הלקויים והפגישות בלשון". ועיקר שכהתי: את הקופות. כשאני נגש אל הנובר "לקבל" את משכרתי, הוא מושיט לי בחיך קל של אירוניה רשיכה שחורה בצרוף גל של פתקאות לכנות ואדוקות ושחורות: קפת מלוח: פונט אחד ע"ז שבר-דיחה. קפת הלואה וזממן: פונט אחד לשלם לקפת-מלוח. קפת-עם: 2 פונט לשלם את שתיחו. קפת-השביתה, קפת-המצב וקפת-של-שרצים... חוץ משאר-ירקות, כגון: ועד-העיר, כתבי ברנה, מגיני השפה העברית, וביחוד השחפת... באמנותי ר' עומות — כך הוא אומר לי בתניחו את ידו על הזוהו — שאפשר לקבל שהפת מכל אלה. וכמה ממון, הוא מוסיף ואומר, בזבזתי כחדש זה על עתונים — כמדומה אתה פרוטות; "דאר-היום" בגריש אחד (את

הגדול של אשתקד? ואולי תתקיים השתא גם נבואתו של הרואה-בעבים יהודי ברוד-רוזנשטיין שלנו בדבר השלג ונזכה אי"ה בקרוב ל„בוצינא קדישא“, כלומר לבוץ גדול בירושלם עיר הקודש...

על כל פנים נדחה המשחק של „הכח“ ליום שני הבעל"ט מפני שבת שלנו—אעפ"י שהשיגו המכבים, כך אומרים, היתה מהרב לבעימה ראשונה של אשתקד לקולוניל קיש בשבת... — וביחוד מפני שבת-קדש שלהם, לשווי המשקל...

ואולי דבר יגונב, כי „נדחה“ זו באה ממעם „הרבי“ שלנו מהמת שביום ראשון, יומאדפגרא שלהם רבם הולכי-בטל ומלאים ר"ל, וחיישינו ל„בלקוי“... ותלא עשרת השבטים ושכנינו נרגזים מאד, כנראה, על ה„חזוקים“ שהכניסו אחב"י בשערי-מצרים שלא „שערו“ אבותינו שם, ועל „עשר-מכות“, שהביא הכח על המצריים במצריים בכדור-הרגל. ר' עזמות נתן בהם סימנים: אלכ-סנדריה, קהיר ופורט-סעיד, ושכנינו אומרים כלם באימת וביראה: „פ'י כ'והי בודרוב!“ (יש פחד, הם מכים!)

ומחמת שאני אץ לקבל את פני „הכח“ הבא מחיפה (אנב, שם לא ישחקו הפעם: מדוע? — מפני אשתקד!...) לא אצל בית המשונעים חלילה כמו אז, אלא בחברת „המבלבים“, שהם המחותרנים האמתיים של החתונה הזו—הנני מסיים בברכת: „גאל ישראל“ וביחוד „גאל ירושלם“, ואמרו אמן!

עז מות

ואני נפטרתי מתלמידי בלא ברכה כמעט ובלא גמילות-חסד...

* * *

ורואה אני בכס, חביבי, שאין אתם מת-פעלים כלל מהנצחונות שלנו במצרים, מתמה שבינינו לבין עצמנו הלך נודה, שאבד „הכח“ את חנו וערכו זה שהיה לו אשתקד, ההת-להבות, או כמו שאומרים ב„תפועל-הצעיר“ ה„פסיכוז“ של אז, נתגרפו — מפני שאבד הרשם, התרגלו בהם, ודרכם של בני-אדם בכלל ושל בני-ישראל בפרט ובארץ-ישראל בכלל ובפרט, שכל דבר שהורגלו בו כמה שיהיה גדול וקדוש, הוא יודל מגדולתו ונעשה חולין...

מהיכארתיתי: בקהיר נכנס כדור-הרגל של היהודים לשלשה שערים ואצלנו בירושלם נכנס כדור-הרגל ל„מאה-שערים“... ולא זאת אלא שבמצרים זכו היהודים בכדורם שלשה נגד אפס, וכאן בא"י הפסידו היהודים במשחק העזכזן של „כדורנו“ שנים נגד אפס: ישמעאל ועשו מצד אחד וישראל לא כלום... ולא לחנם כתב יחזקאל שם-טוב בצואתו בפרוש ו„בודחל בתך הקטנה“ שהוא מניח עשרת-אלפים פונט לטובת בתי-הספר העבריים בא"י ומנה שלשה אפוטרופסים ידועים: רוד ילון, הרק עוזיאל וד"ר בוד-ציון...

ואולי מי יודע? — צדקו העתונים המודיעים כי נתקד כדור הארץ ונקפאו אפילו המים בדגניה ובעמק — כך אומרים — ונתקררו הלבבות אצלנו לקרן-היסוד מפני קרוהגאולה ולחברת „הכח“ מפני הטררם

„הארץ“ אני קורא אצל שכני, היום „התפועל הצעיר“ זה אינטיליגנט אנכי! — ומחר ה„קונטרס“ וגרוש לגרוש מצטרפים לסכום גדול. כל החברות והאגודות אחת לאחת ויעלה לתרפ"ט אלפים!

ומה שרע מזה, כי גם רעיתי היא עם-קנית בצרכי צבוא, וגם לה יש חברות ומוסד-דות. כשהלכתי לביתי בידיים ריקות וחכיתי לקבל „פסק“ כדבעי ממנה, מצאתי שם, נהש-נא את מי? — את השמש הצהבהב של עז-יולדות, כשהוא יושב לו על הספסל וכותב קבלות לאשתי... וגם לה יש ב"ה רשי-מה ארוכה:

עזרת-נשים, הסתדרות-נשים, עזר-יולדות, עזרת נשים מזרחיות וקפת-חולים מזרחית, טפת-הלם וטפה סרוחה... ועכשיו, הוא מסיים ואומר, הצינות כבר ר' עזמות, מדוע אני זקוק לגמילות-חסד של פונט אחד דוקא ביום שמשלמים אצלנו משכרת?

וכשראה תלמידי שאני מוציא את שער-ני מכיסי מפני הנמוס, סיים ואמר בהחלט: לנו הפקידים (הוץ מבעלי המשכרת השמנה) נשארה רק דרך אחת של הצלה, דהיינו: להכריז שביית הלא-ית בארץ לבלי לקבל משכרת, ואז נפטר מכל הצרות והשמישים-הגוברים, וכל יתר מלאכי-חבלה אלה למיניהם—או להיות לאיזה „מאכער“ ועסקן צבורי חשוב במוסדות ובחברות שלנו, כדי להשתחרר לגמרי מכל המסים והארנו-ניות, וקרן הגאולה — תוכיח!...

סיגתים הגיע לאשרי האוטומוביל השני